

İstanbul Sözleşmesi Bağlamında İslamcı Kadınların Görüşlerine Dair Bir Değerlendirme

Buşra Çelik¹

Özet

Son zamanlarda oldukça ihtilafli bir gündem konusu haline gelen İstanbul Sözleşmesi ile toplumsal cinsiyet eşitliğine dair birbirinden farklı kanaatler kamusal alanda tartışmaya açılmıştır. Türkiye’de 2019 yılı itibariyle sözleşme karşıtı İslamcı düşünceler yükselmeye başlamıştır. Toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim, aile içi şiddet, şiddet mağdurunun beyanının esas alınmasına yönelik maddeler itiraz konuları olmuştur. Bu çalışma İstanbul Sözleşmesi bağlamında İslamcı yazar, entelektüel kadınlar ve erkekler arasında fikir ayrılıklarının gerçekleştiğini ileri sürmektedir. Bu kapsamda sözleşme karşıtı beyanlar karşısında İslamcı kadınların düşünceleri fikir ve gazete yazıları kapsamında analiz edilmiştir. Bu yazılar İslamcı yazar, entelektüel kadınların homojen bir görüş birliği içerisinde olmadığını ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: İstanbul Sözleşmesi, Toplumsal Cinsiyet, İslamcı Kadınlar

Abstract

With the Istanbul Convention, which has recently become a very controversial subject of agenda issue, different opinions on gender equality have been discussed in the public sphere. As of 2019, anti-contract Islamist ideas have started to rise in Turkey. Gender, sexual orientation, domestic violence, articles based on the declaration of the victim of violence have been objection issues. This study suggest that there are differences of opinion between Islamist writers, intellectual women and men in the context of the Istanbul Convention. In this context, the opinions of Islamist women in the face of anti-contract statements were analyzed within the scope of ideas and newspaper articles. These articles revealed that Islamist writers and intellectual women do not agree homogeneously.

Keywords: Istanbul Convention, Gender Equality, Islamic Women

¹ Doktorant, Kocaeli Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, busracelik231@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8661-4561.

Giriş

İstanbul Sözleşmesi 2011 yılında imzaya açıldıktan itibaren Türkiye’de İslami referanslar ve toplumsal yapı örnek gösterilerek çeşitli itirazlar sunulmuştur. Ancak bu itirazların 2019 yılı itibarıyla daha yüksek sesle ifade edilmesiyle birlikte sözleşme etrafında başlayan tartışmalar hararetlenmiştir. Söz konusu sözleşmeye yönelik tartışmalar İslamcı cenahın yazın ve politika hayatında etkili olan kadın ve erkekler arasında bir ayrışmayı ortaya çıkarmıştır. Bu çalışma İstanbul Sözleşmesi etrafında başlayan İslamcı tartışmaları ele alırken, bu konu hakkında fikir beyan etmiş ve İslamcı camiada önemli bir yer teşkil eden yazarların konu hakkındaki gazete ve fikir yazılarından hareket etmiştir. İslami kadın sivil toplum örgütü olarak önemli bir yer teşkil eden KADEM ve entelektüel, yazar olarak da Alev Erkilet, Cihan Aktaş, Sibel Eraslan, Yıldız Ramazanoğlu çalışma kapsamında yazıları incelenen kadınlardandır. Elbette konu hakkında fikir beyan etmiş İslamcı kadın sayısı burada ele alınandan daha fazla olmakla birlikte çalışmanın sınırlılıkları göz önüne alınarak daha etkili olduğu düşünülen isimler tercih edilmiştir.

İstanbul Sözleşmesi bağlamında gerçekleşen tartışmaların evvelinde sözleşmenin öyküsüne göz atmak iyi bir analiz için elzem görünmektedir. Sözleşmenin dayanak noktalarından birini toplumda kadına yönelik şiddetin artmakta olduğunu gösteren istatistikler oluşturur. Türkiye’de kadına yönelik şiddetten hayatını kaybeden kadınların anısını yaşatmak adına oluşturulan dijital anıt sayaç 2008’den 2021’e kadar kolektif hafızayı diri tutma adına kayıt tutar. Kadın cinayetlerini görünür kılan bu sayaç onu engelleme yolunda da hukuksal kazanımların sağlanması ve korunması gerekliliğini ortaya koyar.²

İstanbul Sözleşmesi’nin alt yapısını da gittikçe artmakta olan kadına yönelik şiddet oluşturur. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin (AİHM) 2009 yılında Nahide Opuz davasında vermiş olduğu karar da söz konusu sözleşmenin Türkiye tarafından önemli görülme gerekçelerinden birini oluşturur. AİHM, Kadına yönelik aile içi şiddetten Nahide Opuz adlı vatandaşını koruyamadığı gerekçesiyle Türkiye’nin tazminat ödemesine karar vermiş ve bu karar hem Türkiye hem de Avrupa için bir dönüm noktası olmuştur. Kadına yönelik şiddeti engellemek adına Avrupa Konseyince girilen hazırlıklar 2011 yılında İstanbul’da imzaya açılan Kadına Yönelik Şiddetin ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Yönelik Sözleşme adı altında somut olarak bir araya getirilmiştir. Sözleşme 2011 yılında imzaya açılırken; Türkiye öncülüğünde hazırlanma ve ilk imzalayan ülke olma sıfatlarıyla övü-

² Türkiye’de 2008 yılında itibaren kadına yönelik şiddetten hayatını kaybeden kadınların isimleri ve sayıları için; <http://anitsayac.com/>

nülmüş ancak 2019 yılına gelindiğinde Adalet ve Kalkınma Partisi içerisinde Numan Kurtulmuş ile başlayan ve sonrasında Abdurrahman Dilipak tarafından *AKP'nin Papatyaları* yazısı ile devam eden sözleşme karşıtlığı tartışmaları yeniden alevlendirmiştir. İstanbul Sözleşmesi'nin Türkiye toplumunun gelenek ve göreneklerine uymadığı, aile değerlerini yozlaştırdığı, şiddeti artırdığı, homoseksüel ilişkileri özendirildiği yorumlamaları yapılarak kaldırılması talep edilmiştir. Ancak İslamcı kadınların sözleşme karşıtı düşünceler karşısında görüş bildirdikleri yazılar söz konusu sözleşmenin kaldırılmasını salık vermekten uzak görünmekte ve bu anlamda aynı cemaattaki erkeklerle bir ayrışma noktasına işaret etmektedir. Bu yazı da Türkiye'nin İslamcı entelektüelleri arasında yer alan yazar, akademisyen, gazeteci kadınların İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik düşüncelerinin bir derlemesi niteliğindedir. Bütünlüklü bir çalışma oluşturabilmek adına yazının ilk bölümünde İstanbul Sözleşmesi'nin tarihsel izleği ve içeriği aktarılmaktadır. İkinci bölümde sözleşmeye İslamcı camiadan getirilen eleştiriler yer almakta ve üçüncü bölümde ise İslamcı kadınların bu eleştiriler karşısında aldıkları konular gazete ve dergi yazıları aracılığıyla ifade edilmektedir. Çalışma, Türkiye'de İslamcı camiada etkili isimler olarak öne çıkan ve İstanbul Sözleşmesi'ne dair fikir beyan etmiş kadınların yazılarını baz alarak oluşturulmuştur.

İstanbul Sözleşmesi'nin Tarihsel İzleği ve İçeriği

Kadına yönelik şiddetin bir sorun olarak uluslararası anlaşmalarda yer alması ve kurumsal anlamda önlemlerin alınması 1970'ler gibi çok uzak olmayan bir tarihe dayanmaktadır. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 1979'da imzalanan Kadına Karşı Her Türü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW), taraf olan ülkeleri, kadın haklarını korunması ve kadınlara yönelik ayrımcılığın ortadan kaldırılmasında yükümlü kılar. Ancak; Türkiye tarafından 1985'te imzalanan CEDAW'da aile içi şiddet konusuna dair herhangi bir düzenleme yer almaz. Kadınların aile içinde maruz kaldıkları şiddetin önlenmesi yönündeki ilke Kopenhag'da düzenlenen II. Dünya Kadın Konferansı'yla gündeme gelmiştir. Nairobi'de düzenlenen III. Dünya Kadın Konferansı ve Pekin'de düzenlenen IV. Dünya Kadın Konferansı'yla da kadın haklarıyla ilgili önemli kararlar alınmıştır. Nitekim İstanbul Sözleşmesi'nin merkez kavramlarından biri olarak toplumsal cinsiyet (gender)'in yaygın kullanımı, analiz ve politika yapma aracı haline gelmesi IV. Dünya Kadın Konferansından itibaren mümkün olmuştur. Dolayısıyla daha sonra tartışmalara çokça vesile olacak söz konusu toplumsal cinsiyet kavramı İstanbul Sözleşmesi ile ilk defa vücut bulmuş değildir. Fakat İstanbul Sözleşmesi, uluslararası kararların alındığı bu etkinliklerden farklı olarak Avrupa'da kadına yönelik

şiddeti insan hakları bağlamında ele alan, yaptırım ve bağlayıcılık ilkelerini barındıran ilk sözleşme olma özelliği ile önceki sözleşmelerden ayrılır (Acar ve Ertürk, 2011: 292).

Türkiye'yi İstanbul Sözleşmesi'ni hazırlamaya ve imzalamaya yönelten itici güçlerden biri Nahide Opuz davası hakkında verilen karar olmuştur. Aile içi şiddetin bir mağduru olan Opuz, eşi tarafından defalarca tehdit edilmiş ve annesi öldürülmüştür. Katilin iyi hal indirimi ve haksız tahrik gerekçeleriyle cezası düşürüldükten sonra serbest kalmasıyla yine Nahide Opuz tehditlerle karşı karşıya kalmıştır. Bunların sonunda Opuz, AİHM'ye başvurmuş ve AİHM bir ilk niteliğinde annesi ve Opuz'u koruyamadığı gerekçesiyle Türkiye'yi ceza ödemeye mahkûm etmiştir. Hem böyle bir davanın sonucunda kadına yönelik şiddetin engellenmesindeki yükümlülüğü yerine getirememesi hem de Avrupa Birliği uyum süreciyle yasalarda reforma gidilme ihtiyacı Türkiye'yi İstanbul Sözleşmesi'nin yazılması ve imzalanmasında öncü ülkeler arasına yerleştirmiştir. İstanbul'da imzaya açılması hasebiyle İstanbul Sözleşmesi adını alan anlaşmada kadına yönelik şiddetin bir insan hakları ihlali olduğu ve şiddeti önlemeye yönelik bu sözleşmenin uygulanmasını sağlayacak bağımsız bir denetim mekanizmasının kurulmasına ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Tam adı Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi olan İstanbul Sözleşmesi Türkiye tarafından çekincesiz olarak 11 Mayıs 2011 tarihinde imzalanmış, 14 Mart 2012'de Mecliste kabul edilmiş ve 1 Ağustos 2014'te yürürlüğe girmiştir. Kadına yönelik şiddeti ve ev-içi şiddeti önleme amacı taşıyan ve seksen maddeden oluşan bu sözleşme, kadına karşı şiddetle mücadelede geniş kapsamlı bir hukuki çerçeve oluşturabilmek adına önleme, koruma, kovuşturma ve mağdurlar için destek mekanizmaları oluşturma politikalarını bir araya getirir (Moroglu, 2012: 367).

İstanbul Sözleşmesi'nin İçeriği

Sözleşmenin ilk bölümünde amaçlar, tanımlar, kapsamlar ve genel yükümlülükler sıralanır. Bu kapsamda kadınlara yönelik her türlü şiddeti ve aile içi şiddeti önlemek, ortadan kaldırmak, kadın-erkek eşitliğini tesis etmek ve bunu tesis etmede teşvik edici olma çerçevesinde oluşturulan politikalarda kolluk kuvvetleriyle birlikte hareket etmek ve bu sözleşmenin uygulanmasında bir izleme mekanizması tayin etmek sözleşmenin ortaya koyduğu ilkelere dendir. Sözleşmenin kapsamına kimlerin dahil edildiği birinci bölümün ikinci maddesinde ortaya konulur. Sözleşme, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet mağdurları olarak kadınlara özel bir önem atfetmekle birlikte tüm aile içi

şiddet mağdurlarına yönelik tedbir politikalarına yer verir. Dolayısıyla kapsamına şiddet gören çocuklar ve erkekleri de alarak içeriğini genişletir. Ancak kadınlara yönelik şiddetin daha fazla olduğu toplumsal gerçekliğinden yola çıkılarak kadınlara özel bir önem atfetmesi de doğaldır.

Sözleşmenin birinci bölümünün üçüncü maddesi tanımlardan oluşur. Söz konusu maddede kadına yönelik şiddet: bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi olarak ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma olarak tanımlanır. Özetle şiddet tanımı kamusal veya özel alanda sadece fiziksel anlamda değil aynı zamanda psikolojik ve ekonomik olarak da gerçekleşebilmesi bakımından genişletilir. Aile içi şiddet ise, aile içerisinde veya hanede veya mağdur faille aynı evi paylaşırsa da paylaşmasa da eski veya şimdiki eşler veya partnerler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik şiddet eylemi, toplumsal cinsiyet ise kadınlar ve erkekler için toplum tarafından uygun görülen ve sosyal olarak inşa edilen roller, davranışlar, eylemler ve nitelikler olarak ifade edilir. Diğer bir önemli tanım olarak kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ise kadına kadın olmasından dolayı uygulanan ve kadınları orantısız biçimde etkileyen şiddet olarak tanımlanır. Tüm bu şiddet türlerinin önlenmesinde devlet kurum ve kuruluşlarının sorumlu olduğu sözleşme kapsamındaki şiddet eylemlerinde gereken özenin soruşturma ve cezalandırma mekanizmalarıyla gerçekleştirilmesi beklenir.

İkinci bölüm bu sözleşmenin uygulanmasında bütüncül ve güdümlü bir politika oluşturabilmek adına sivil toplumu da devlet ile birlikte veri toplamaya çağırır. Sözleşmenin üçüncü bölümü şiddetin önlenmesine yönelik yapılması gerekenleri sıralar. Bu bölümde kadınların toplumda ikinci bir cins olarak algılanmasına dayanak sağlayan gelenek ve göreneklerin farklı uygulamalarını ortadan kaldırılmasını ve kadın-erkek sosyal ve kültürel davranış modellerinin değişimini sağlamak adına gerekli tedbirlerin alınmasını ortaya koyar. Kadına ve erkeğe toplumsal olarak yüklenmiş rol ve görevlerin kadınları hiyerarşik olarak daha aşağıda konumlandırmasının önüne geçilebilmek adına özel sektör, medya, eğitim alanlarında yeni politikaların hayata geçirilmesi gerektiği işaret edilmiştir. Sözleşmenin koruma ve destek üzerine olan dördüncü bölümü tüm şiddet mağdurlarının yeniden şiddete uğramasını engelleyecek gerekli tedbirlerin alınmasını içerir. Sığınma evleri, uzman desteği hizmetleri, telefon yardım hatları tedbirler kapsamına dahil edilir. Maddi Hukuk başlığında düzenlenen beşinci bölümde ise mağdurların yasal yollara

başvurabilmek için gerekli hukuki tedbirlerin alınmasını, failin zararın tazminini karşılamasını ve devletin de sosyal hizmetler gibi karşılanmayan kaynaklar karşısında zarar tazmin etmeye ortak olması ilkelerini içerir. Israrlı takip, psikolojik, cinsel, fiziksel şiddet, zorla evlendirilme, tecavüz, kadın sünneti, zorla kürtaj veya kısırlaştırma, sözde “namus” cinayetleri başlıklarında hukuki veya diğer tedbirlerin alınması maddeleri yer alır. Maddelendirilmiş bu suçların uygulanmasında mağdur ile fail arasındaki ilişkiye bakılmaz. Bu sözleşme kapsamında tanımlanan şiddet eylemlerinde kolluk kuvvetlerinin mağdurlara ivedilikle koruma imkânı sunması salık verilir. Yedinci bölümde Göç ve Sığınma başlığı altında şiddet mağduru göçmenlerin durumuna yönelik düzenlemeler yer alırken; sekizinci bölüm Uluslararası iş birliğinin sağlanmasına yönelik ilkeler barındırmaktadır. İzleme mekanizması başlığıyla belirlenen dokuzuncu bölümde GREVIO adıyla anılacak kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddete karşı oluşturulacak bir uzman eylem grubu oluşturulması adımına yer verilir. En az 10 en fazla 15 üyeden oluşacak bu eylem grubu söz konusu sözleşmeye taraf olan devletlerin uygulamaya dönük eksikliklerinin analiz edilmesi, değerlendirilmesi yönünde rapor yazmakla yükümlüdür. Onuncu bölümde sözleşme taraflarının bu sözleşme kapsamında düzenlenen hükümleri içeren diğer uluslararası belgelerden kaynaklanan yükümlülükleri etkilemediği beyan edilir. On birinci bölümde sözleşmede değişiklik önerisi sunulan maddelerin Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine iletilmesi yönünde madde değişiklikleri konu edinilir. Son hükümler başlığıyla on ikinci bölümde sözleşmenin çekince gelebilecek maddeleri ve fesih konusu hakkında düzenlemeler içermektedir. Sözleşmeye taraf ülke istediği zaman Avrupa Konseyi Genel Sekreteri’ne yapacağı bir bildirimle sözleşmeyi feshedebileceği bilgisi yer alır.

İstanbul Sözleşmesi Etrafında Başlayan İslamcı Tartışmalar

Türkiye’de kadına yönelik şiddetin önlenmesi yasal anlamda 1998’den beri yürürlükte olan 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Yönelik kanun ile gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Ancak uygulamadaki birtakım eksiklikler yeni arayışları beraberinde getirmiştir. İstanbul Sözleşmesi’nden hareketle hazırlanan Türkiye’de Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine dair 6284 sayılı kanun 8 Mart 2012’de yürürlüğe girmekle beraber İstanbul Sözleşmesi’nde tanımlanan toplumsal cinsiyet yani kadın ve erkekler için toplum tarafından uygun görülerek inşa edilen roller ve kadına yönelik salt kadın olmasından kaynaklı uygulanan şiddet tanımına yer vermemiştir. Tasarı halindeki adı Kadın ve Aile Bireylerinin Şiddetten Korunması Yasa Tasarısı olan 6284 sayılı kanunun TBMM’ye sunulduğu Ailenin ve Kadına Yönelik Şiddetin

Önlenmesine Dair Kanun olarak değiştirilmiştir (Moroğlu, 2012: 369). Tasarı görüşmelerinde 07.03.2012 tarihinde Ak Parti grubu adına konuşan milletvekili her kadın aslında bir aile bireyidir. Kadının birey olarak hakkı elbette önemlidir fakat ailenin dağılmaması daha önemlidir. Kadına pozitif ayrımcılık tanınması durumundaki bütün hâllerde ailenin hukukunu muhafaza etmek şartıyla bir anlam ifade eder çünkü biz eğer kadını koruyorsak insanı koruyoruz, oysa insanı korumanın birinci önceliği aileyi sağlıklı olarak muhafaza etmektir. Pozitif ayrımcılık uygulamaları boşanmayı kolaylaştıracak, ailenin çabucak dağılmasına sebep olacak uygulamalara dönüştürülmemelidir, bir denge gözetilmesi, tercih yapılması, birey olarak kadının haklarıyla birlikte ailenin hakları ve hukuku muhafaza edilmelidir diye düşünüyorum (TBMM, 2012) açıklamasıyla kadının ancak aile içinde anlam ve değer bulabileceği dolayısıyla değerler hiyerarşisinde aile mefhumunun kadından önce geldiği fikrini savunmaktadır. Dolayısıyla şiddete rağmen ailenin bir arada tutulmasını sağlayan söylemlere kapı aralanmış olur. Sözleşme kabul edildiği andan itibaren henüz bir sonucu ortada yokken; öngörülerle aile ve erkeklerin mağdur olabilme ihtimallerine dair kaygılarla hüküm verilir. İslamcı cenah tarafından yürürlükteki yasa ve İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik bu minvalde itirazlar zaman zaman yükselse de sözleşmeden çekilmenin gündeme gelmesi ve onun etrafında gelişen tartışmalar 2019'a gelindiğinde şiddetlenmektedir. İstanbul Sözleşmesi karşıtı düşüncelerin sivil toplum ayağını oluşturan Aile Akademisi ise 2019'da Sözleşme'nin neden iptal edilmesi gerektiğini on maddede açıklamaya çalışmaktadır (Aile Akademisi Raporu, 2019). Burada belirtilmiş maddeler diğer İslamcı yazar ve politikacı erkekler tarafından da karşıtlığın gerekçeleri olarak savunulmuştur. İlk gerekçe İstanbul Sözleşmesi'nin merkezinde toplumsal cinsiyet kavramının varlığıyla ifade edilir. Burada geçen toplumsal cinsiyet kavramının ideolojik olduğu vurgusu yapılır. İkinci gerekçe toplumsal cinsiyet savunucularının din ve geleneğe bakışı yanlıdır maddesi altında oluşturulur. Bu başlığın altında sözleşme taraftarlarının gelenek ve görenekleri alaşağı etmeye çalıştığı beyan edilir. Ancak sözleşme kadını ikincilleştiren ve bu şekilde şiddeti normalleştirmeye çalışan kalıplara karşı teyakkuzdadır. Nihayetinde dile ve geleneğe yerleşmiş -kızını dövme-yen dizini döver minvalindeki söz kalıpları ve eylemleri ortadan kaldırmaya çalışmak sadece şiddetin karşısında yer almakla açıklanmalıdır. Üçüncü bir gerekçe İstanbul Sözleşmesi'nde yer alan şiddet kavramının belirsiz olduğu iddiası etrafında gerçekleşir. Sözleşme'nin içeriğindeki fiziksel, cinsel, psikolojik şiddet türlerinin ıstırap verici ilkesinin çok muğlak olduğu yönünde kanaat getirilir. Halbuki bir kişinin hayatını kontrol etmek üzere müdahalede bulunulması onun özgür iradesine aykırıdır ve dolayısıyla sosyal medya

hesaplarına karışılması da bir şiddet türü olarak elbette kabul edilmelidir. Sözleşmeye yönelik İslamcı cenahın yapmış olduğu itiraz genel olarak onun cinsel kimlik ve yönelim konularını meşrulaştırması üzerinedir. Fakat burada tekrar ifade edilmelidir ki sözleşme cinsel kimlik ve yönelim için bir norm belirlemez; sadece kimliği her ne olursa olsun kişinin insan olmasından kaynaklı, kendinden bir değeri olduğundan hareket ederek şiddet karşıtı tutum alır. Beşinci maddede İstanbul Sözleşmesi'nin şiddetin önemli bileşenlerini görmezden geldiği aktarılır. Ancak aile içi şiddete ve erkek şiddetine yönünü çeviren sözleşme kadına yönelik şiddeti incelerken istatistik ve onu oluşturan toplumsal gerçeklikten hareket eder. Nitekim 2008-2018 yılları arasında gerçekleşen kadın cinayetlerinin 1260 tanesini araştıran çalışma kadınların kocalarının bu cinayetlerde failer listesinde birinci sırada yer aldığını ortaya koymuştur (Sait, 2018). Sözleşme'nin uygulandığı yıllar boyunca şiddeti önleyememesi de altıncı gerekçe olarak sunulur. Fakat sözleşme ortaya koyduğu maddelerde sektörler arası iş birliğinin altını çizer. Bir metin kendi başına şiddeti önleyebilmekten elbet uzaktır. Sözleşme medya, sivil toplum, devlet, kolluk kuvveti, özel sektör gibi alanları iş birliğine çağırır. Dolayısıyla gerçekten bir iş birliği söz konusu değilse yani sözleşme oluşturulduğu ve imzalandığı halde medya kadını ikincilleştiren söylemlere devam ederse elbette sözleşme kendi kendine mucizevi bir eylemi gerçekleştiremeyecektir. Yedinci madde sözleşmenin arabuluculuğa izin vermediği üzerinedir. Sözleşme, Taraflar işbu sözleşme kapsamındaki her türlü şiddete ilişkin olarak, arabuluculuk ve uzlaştırma da dahil olmak üzere, zorunlu alternatif uyuşmazlık çözüm süreçlerini yasaklamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır (48. madde) maddesiyle şiddetin devam edebilme ihtimali engellenmiş olur. Devam eden 8. ve 9. Maddeler söz konusu sözleşmenin birçok ülkede tepki çektiği ve nasıl olur da kanunlarımızın Avrupalılar tarafından belirlendiği serzenişe üzerinedir. Fakat bu iki maddenin birbiriyle çeliştiğini de belirtmekte fayda vardır. Nihayetinde Katolik ve Ortodoks kiliseleri tarafından da tartışılıyor olmasına gönderilen referans sonrasında Avrupa'nın kanunlarıyla hareket edilmemesine evrilmiş olur. 10. madde değerlerimizi baz alan yeni bir yasa yapımına gidilebileceği önerisi üzerinedir. Ancak bu değerlerin nasıl ve kime göre belirleneceği konusu oldukça muğlaktır.

Sözleşme karşıtı tartışmalardan bir başkası ise 2019 yılında Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK) Ailenin Korunması Hakkı başlıklı II. Uluslararası İnsan Hakları Sempozyumu'dur. Bu sempozyumda sunulan bildiriler aile kurumunun günümüzde karşı karşıya olduğu tehlikeleri ve bu tehlikeler karşısında alınabilecek önlemleri farklı bağlamlarda ele almıştır. Toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim, aile kurumu, beyanın esas alınmasına

yönelik maddeler bağlamında gerçekleşen tartışmalarda toplumsal cinsiyet kavramına şüphe ile yaklaşılmış ve bu kavramın toplumu cinsiyetsizleştirceği, aile kurumunu çökertebileceği kaygısı öne sürülmüştür. Kadına Yönelik Hukuki Düzenlemelerin Aile Kurumuna Etkileri: İstanbul Sözleşmesi ve 6284 Sayılı Kanun çalışmasıyla Yaman, toplumsal cinsiyet eşitliği kavramında kadın ve erkeğin inşa edilerek oluşturulmuş rollerinin “soyutlanması” ve “eşitlenmesi” halinde bunun daha ileri giderek cinsiyetler arası bir “nötrleşme” ye varacağı endişesini dile getirir (Yaman, 2019). Ancak sözleşmede ifade edilen toplumsal cinsiyet eşitliği ilkesi nötrleşme, cinsiyetsizleştirme anlamını barındırmaktan uzaktır. Nitekim çoğulcu ve kapsayıcı bir şekilde cinsler arası eşitliği ve cinsiyetinden dolayı ayrımcılığa, şiddete uğrayan cinsin korunmasını ve şiddetin son bulmasını başat amacı olarak ilan etmek cinsiyetsizleştirme politikalarından farklıdır. Yazara göre cinsel yönelim, toplumsal cinsiyet, birlikte yaşayan partnerler gibi alanlarda şiddeti önlemeye yönelik İstanbul Sözleşmesi’nin Türkiye tarafından çekince konulması gereken maddeleri mevcuttur (Yaman, 2019: 660). Yaman, ailenin korunması ile ilgili herhangi bir hükmün yer almadığını ve şiddet beyanında herhangi bir delil ve beyanın aranmamasının toplumsal sorunları derinleştireceğine dair kanaatlerine yer verir. Ancak kadınların uğradıkları şiddeti çoğu zaman delillendirme imkanının bulunmadığı toplumsal gerçeğine bildiride yer verilmemiştir. Nitekim beyan sonucunda değiştirilemez hükümler verilmez. Nihayetinde şiddeti uyguladığı iddia edilen kişi sadece bunu kanıtlamakla yükümlüdür. Beyan edilen bilginin soruşturulması esas alınır. Dolayısıyla beyanın esas alınmasındaki amaç şiddetin araştırılmasına yönelik anlaşılmalıdır. TİHEK sonuç bildirgesinde İstanbul Sözleşmesi’nin çözüm getiren yanlarının yanı sıra sorun üretmeye uygun bir yapıyı da bünyesinde barındırdığını ifade eder (TİHEK, 2019). Tartışmayı izleyen günlerde 2 Temmuz 2020’de Numan Kurtulmuş’un Anadolu Soruyor programında İstanbul Sözleşmesi’nin imzalanmasının yanlış olduğu yönündeki kanaatleri gündemde yer edinmeye başlamıştır.³ Sözleşmede yer alan toplumsal cinsiyet ve cinsel yönelim kavramlarının Türk toplum gelenekleri ile uyuşmadığı ifade edilip, hemcins evliliklerin teşvik edildiği ve dolayısıyla heteroseksüel aile yapısının aşınmasına dayanak oluşturacağına dair fikirler beyan edilir. 27 Temmuz 2020 tarihli *Akit Gazetesi*’nde yer alan Abdurrahman Dilipak’ın *AKP’nin Papatyaları* yazısı da İslamcı cenanın sözleşmeye karşı çıkışının gerekçelerini yineler niteliktedir. Söz konusu yazı Adalet ve Kalkınma Partisi içerisinde yer alan ve İstanbul Sözleşmesi’ni savunan kişileri bu partinin sonunu getirecek kimseler olarak işaret eder.

³ Numan Kurtulmuş’un İstanbul Sözleşmesi hakkında daha detaylı beyanları için: <https://www.gazeteduvar.com.tr/politika/2020/07/02/numan-kurtulmus-istanbul-sozlesmesinin-imzalanmasi-yanlisti>

İstanbul Sözleşmesini savunan AK Parti Gaziantep Belediye Başkanı Fatma Şahin ve 2013 yılında Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) adıyla Recep Tayyip Erdoğan'ın kurulmasında rol aldığı kurumu İstanbul Sözleşmesi'ni destekledikleri için suçlar. Dilipak'ın yazısında da İslamcı erkeklerin düşünce ve korkularına paralel olarak aile kurumunun çökmesi endişelerin başat nedeni olarak gösterilir. Özetle sözleşme İslamcı erkekler nazarında kadına şiddeti engellemekten ziyade içinde barındırdığı toplumsal cinsiyet ve cinsel yönelim kavramlarıyla Batı'nın değerlerini yansıttığı için Türk ailesinin çöküşüne hizmet etme olarak yorumlanır. Bu anlamda İslamcı kadın örgütlenmelerinin ve entelektüellerin ifadeleri ise bir ayrışmanın mevcudiyetine ışık tutar.

İslamcı Kadınların İstanbul Sözleşmesi Bağlamında Kendi Cenahlarındaki Erkeklerle Ayrışması

İslamcı cenahın sözleşmeye yönelik itirazlarının karşısında dini hassasiyetlere sahip kadın sivil toplum kuruluşları ve İslamcı kadın düşünürler, yazarlar sözleşmeyi savunan argümanlar geliştirmişlerdir. Bu anlamda bir kadın örgütlenmesi olarak KADEM, ailenin parçalanması, toplumsal cinsiyet kavramının cinsiyetsizleşmeye teşvik etmesi ve cinsel yönelimin üçüncü cinsleri ortaya çıkarmaya meşruluk kazandırmasını İstanbul Sözleşmesi'nin amacı ilan eden İslamcı erkek ve kadınlara karşı sözleşmeyi savunduğunu 31 Temmuz 2020'de yapmış olduğu İstanbul Sözleşmesi Hakkında açıklamasıyla beyan eder.⁴ İstanbul Sözleşmesi'nin her şeyden önce şiddete uğrayanların maruz bırakıldıkları koşullardan uzaklaştırılmasına ve şiddetin önlenmesine yönelik özelliklerini ön plana çıkarır. Nihayetinde sözleşme önceki paragraflarda ifade edildiği gibi şiddete uğrayan kişiyi odağına alır. Dolayısıyla erkek, kadın, çocuk ve yaşlıların da sözleşmeden faydalanabileceğini vurgular. Fakat toplumda kadınların erkeklerle olan eşitsiz koşullarından kaynaklı mağduriyetlerini baz alarak önceliğin kadınlara çevrildiğini sözleşmeden hareketle ifade eder. Yukarıda verilen Kurtulmuş ve Dilipak söylemlerinin aksine, İstanbul Sözleşmesi'nden hareketle oluşturulmuş 6284 sayılı kanunun ailenin bozulmasında, çökmesinde bir etkisinin olmadığını, çünkü mahrem alan olarak tanımlanan aileye ancak ihtiyaç duyulduğu anda yani bir şiddet olgusu dahilinde müdahale edilebileceği açıklanır. Toplumsal cinsiyet kavramıyla toplumun cinsiyetsizleşeceği ve nötr cinsiyetlerin ortaya çıkacağı yönündeki dayanaksız öngörüler karşısında KADEM, toplumsal cinsiyet kavramının tanımlamasını sunar. Sözleşmeye paralel şekilde toplumsal cinsiyet kavramı

⁴ KADEM'in İstanbul Sözleşmesi hakkında gerçekleştirmiş olduğu detaylı açıklama için: <https://kadem.org.tr/istanbul-sozlesmesi-hakkinda/>

kadın ve erkeğe toplum ve kültürün yüklediği rol ve görevler olarak ifade edilir. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması hususunda cinsler arasında herhangi bir hiyerarşiye yer vermeyecek şekilde fırsat eşitliği vurgusunu öne çıkarır. Sözleşmenin LGBTİ+ yönelimlerine kapı araladığına dair çıkarımlara ise sözleşmenin bu yönde bir hukuk normu belirleme veya teşvik etmede herhangi bir ibare barındırmadığı düşüncesiyle karşı çıkar. Sözleşmenin eşcinsel yönelimleri meşrulaştırmada bir adım olarak görülerek kaldırılmasını hedefleyen söylemler “en hafif tabirle kötü niyetli” olarak nitelendirilir. Ne sözleşme bağlamında ne de toplumsal bağlamda LGBTİ+ hareketinin bir destekçisi olunmadığı da beyan edilirken yine de LGBTİ+ birey olmanın şiddet için bir gerekçe oluşturmadığı dolayısıyla şiddeti herkese karşı ve her şekilde önlemek gerektiğinin altı çizilmiştir. Keza sözleşmenin 4. maddesinde yer alan cinsel yönelim kavramını da tüm insanların dil, din, ırk fark etmeksizin şiddetten korunmak için herhangi bir özelliğın öne çıkarılmaması ve dolayısıyla şiddetle mücadelede ayrımcılık yapılmaması gerektiğini savunmanın doğal olduğunu vurgulayarak açıklar.

İstanbul Sözleşmesi hakkında fikir beyan eden İslamcı kadın entelektüel ve yazarlar arasında yer alan Yıldız Ramazanoğlu da tartışmaların harlanmış olduğu zamanlarda, 22 Temmuz 2020’de, *Nereye Sığınmalı* başlıklı yazısında sözleşme karşıtı ve savunucu düşüncelerin diyalogsuzluğundan yakınlıkla şiddeti yeniden üretmeye vesile olabilecek söylemlerden kaçınılmasını salık verir. Bununla birlikte sözleşme üzerinden yürüyen ve sözleşmenin amacının ne olduğu yönünde gelişen çarpık düşünceleri de engellemek adına İstanbul Sözleşmesi’nin akut şiddet olaylarını engellemekle ilişkili olduğunu ifade eder (Ramazanoğlu, 2020). 28 Ekim 2020’de Karar Gazetesi’nde yer alan bir başka yazısı *Erkek ve Aile* ise her meselede ailenin yıkılmakta olduğu feryadını yineleyen görüşe bir serzeniş niteliğindedir (Ramazanoğlu, 2020). İslamcı görüşün kadını aile çerçevesinde tanımlayan ve ailenin dışında ona herhangi bir değer atfetmeyen, sürekli kadına ne yapması ve ne yapmaması gerektiğini dikte eden performansının karşısına çıkarak sözleşme tartışmalarında ailenin yıkıldığı argümanına yönelik bir tavır göstermiş olur. Dolayısıyla annelik ve babalık olarak kurgulanmış geleneksel rollerin de sorgulanmasına kapı aralayacak yeni düşünceleri bu yazısında öne sürer.

Bir başka düşünür, akademisyen Alev Erkilet ise 21 Temmuz 2020’de İstanbul Sözleşmesi hakkında gerçekleştirmiş olduğu söyleşide sözleşmenin kaldırılmasını *saldırganlığa prim vermek* olarak değerlendirir. Sözleşmenin bağlamını İslamcı cenahtaki erkeklerin iddiasının aksine kadına yönelik şiddetin kovuşturulması, cezalandırılması ve ortadan kaldırılması olarak ortaya koyarken; sözleşmenin kadın olmaktan kaynaklanan mağduriyetleri yaratan

ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına hizmet ettiğini ifade eder. Tartışmalara sebebiyet veren toplumsal cinsiyet kavramını kültürel antropolog Margaret Mead'a referansla açıklar. Mead, Papua Yeni Gine'de saha araştırmasına dayanan çalışmasıyla cinsiyet rolleri arasındaki farklılıkların biyolojik değil, kültürel olduğu sonucuna ulaşır. Papua Yeni Gine'de benzer geçim örüntülerini sürdüren üç toplum incelemesinde kadın ve erkek rollerinin birbirinden farklılık göstermesi farklılıkların evrensel olarak biyolojiye dayanmadığı görüşünü literatüre kazandırır (Mead, 2003). Buradan hareketle Erkilet de toplumsal iş bölümüyle eşitsizlikler arasındaki örüntüleri ve kadınların biyolojik özellikleri gerekçe gösterilerek uğramış oldukları haksızlıkları su yüzüne çıkarmasıyla toplumsal cinsiyet kavramının önemini teslim eder. Kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet geleneksel ve yerleşik olana atıfla Türkiye özelinde dildeki ayrımcı ve cinsiyetçi kalıplarla örneklendirilir. Kadınlara neyi, nasıl yapıp ya da yapamayacakları şeklinde beliren bu kalıpların şiddete bahane içermemesi üzerine değiştirilmesi, sözleşmenin toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti önleme maksadının bir tezahürüdür. Erkilet, şiddetle mücadelede ancak bütüncül bir yaklaşımın işlevli olabileceğini ve sözleşmenin denetleme, izleme gibi mekanizmalarıyla böyle bir yaklaşımı bünyesinde barındırdığını ifade eder. Sözleşmenin boşanmayı teşvik ettiği yönündeki iddiaları yetersiz ve yanlış bilgilendirmelerden kaynaklı olduğunu da ekler (Erkilet, 2020).

İslamcı kadın entelektüellerden Cihan Aktaş da 7 Ağustos 2020'de yazmış olduğu *İstanbul Sözleşmesi: Daha İyinin Engeli Değil* başlıklı yazısında sözleşmenin hazırlanma sürecinde İslami çevrelerden sivil toplum kuruluşlarının da olduğunu vurgularken; son günlerde sözleşmeye yönelen eleştirilerin aile mefhumunun karşılaştığı sorunlar, homoseksüel ilişkinin teşviki gibi alanlarda toplandığını aktarır. Ancak; sözleşmenin toplumsal bir gerçeklikten hareket ettiğini 80'lerden itibaren aile içi, ev içi şiddetin görünürlüğüne artmaya başlamasıyla temellendirir. Sözleşme imzalandığından beri yükselen itirazların daha kapsamlı başka öneriler sunmadığını ekler (Aktaş, 2020). Dolayısıyla mevcut koşullarda söz konusu sözleşmenin işlevsel olduğunu da işaret etmiş olur. Hiçbir metnin mükemmel olamayacağını ancak yola çıkılan amaçlarla, çabalarını reddedebilme lüksünün de ancak daha kapsayıcı bir çare sunulduğu takdirde anlaşılabilir olacağı yönünde kanaatte bulunur.

Bu tartışmalar çerçevesinde İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik ortaya konulan fikirlerde İslamcı kadınların monolitik bir söylem sahiplendiğini ifade etmek yanlış olacaktır. Nitekim Sibel Eraslan, 5 Temmuz 2020'de *Star Gazetesi'*nde yazdığı "*İstanbul Sözleşmesine Karşı Yükselen Dini İtirazlara Kulak Verecek miyiz?*" başlıklı yazısında sözleşme karşıtı düşüncelerinin sebeplerini

sıralarken; İslamcı erkeklerin gerekçelerine benzer şekilde bir karşıtlık beyan eder. Öncelikle metnin Avrupa Birliği'ne girme koşullarını gerçekleştirmek adına imzalandığı söyler ve sözleşmeyi kendi amacından bağımsız bir yere evirmiş olur. İstanbul Sözleşmesi, Osmanlı Devleti ile Türkiye tarihselliği arasında modernleşme çabalarının bir ürünü olarak ortaya çıkan fermanların bir benzeri ve devamı niteliğinde yorumlanır. Ancak aradaki fark Türkiye'de sözleşmeye karşı yükselen seslerin "bizim sesimiz" olduğu; dolayısıyla bas-kılardan arınmış bir itirazı içerdiği yönündedir. Eraslan tarafından sözleşmeden çekinilmesine yönelik beyanlar onun tek başına şiddeti önlemeye engel olmaması, aile kurumunu şiddet ile hemhal tutarak kutsiyetine zeval getirmesi olarak belirtilir. Bunun yanında sözleşmeden çekilen Avrupalı ülkelerin varlığı da düşüncesini güçlendirmede kullandığı örneklerden biridir. Ancak sözleşme karşıtı düşüncelerde sözleşmenin imzalanmasında Avrupa geleneklerinin Türkiye için uygun olmadığından hareket edilirken, sözleşmeden çekilme söyleminin Avrupalı Devletler örnek gösterilerek oluşturulması da çelişkili görünmektedir. Eraslan, bu sözleşmenin şiddeti önlemeye yetmediği hatta arttırdığı yönündekileri genel İslamcı iddiayı da yazısında yineler. Berrin Sönmez ise *İstanbul Sözleşmesi Karşıtı Lobiye Zorunlu Cevap* dizisinde bu yönde iddiaları "külliye yalan" olarak nitelendirir. Sönmez, yürürlüğe girdiğinden itibaren zaten bu sözleşmenin hükümlerinin yerine getirilmesinde bütünlüklü bir politika izlenmediğine işaret ederek şiddetin bitmeme, önlenememe sebebini göstermiş olur (Sönmez, 2020). Eraslan, 8 Temmuz 2020 tarihli *İstanbul Sözleşmesi Neyin Kökünü Kazıyacak?* adlı yazısında da başlıktaki soruya cevaben cinsiyet yanıtını ortaya atar. Halbuki sözleşme savunucularının ve sözleşmenin kendisinin de iddia edildiği gibi bir cinsiyetsizlik özlemini barındırmadığı ifade edilmelidir. Nihayetinde Eraslan'ın geliştirdiği yorum uygulamaların bu sonuca evrileceği yönünde dayanaksız bir öngörü haline gelir. Sözleşmede belirtilen toplumsal cinsiyet kavramı literatürde yer alan birçok makale tarafından kadın ve erkek olmaktan kaynaklı kültürel olarak yüklenen görev ve rolleri ifade ederken, bundan doğacak dezavantajların kökünün kazınmasını hedefler. Cinsiyetler arası eşitsizliğin kökünün kazınması ile cinsiyetlerin kökünün kazınması anlam olarak birbirinden uzaktır. 29 Temmuz 2020'deki *İstanbul Sözleşmesine Göre Şiddetin Kaynağı: Cinsiyet* başlıklı yazısında ise sözleşmede geçen *gender stereotype* kavramını mercek altına alan Eraslan, bunun da sakıncalı bir kavram olduğunu ileri sürer. Fakat cinsiyetlere hasredilmiş genel kalıp yargıların doğal ve doğru olduğunu ileri sürüp *gender stereotype*'lara karşı herhangi bir mücadelede bulunulmadığı takdirde, kadınların rasyonel bireyler olduğu kazanımı bile tehlikeye düşebilmektedir. Gender stereotype ile mücadele edilmediği takdirde kurumlar cinsiyet-

lendirilir ve kadınların politikada yer almamasına dair sebepler de onların yetersiz olduğu öne sürülerek engellenebilir. Dolayısıyla toplumsal anlamda bir eşitlik ve kamusal alanda söz sahibi olabilmek gender stereotype'larla mücadele etmeyi beraberinde gerektirmektedir. *İstanbul Sözleşmesi'nin Hangi Maddelerine Niçin İtiraz Ediliyor* yazısıyla da diğer yukardaki itirazlarına paralel olarak 3.maddede yer alan aile içi şiddete evli olmayan partnerlerin neden dahil edildiğini sorar. Ancak şiddeti engellemeye yönelik kapsayıcı önlemler almanın toplumsal yapıya nasıl zararları olacağı yanıtlanması gereken bir sorudur. Nitekim evlilik öncesi ilişkilerde, birbirini tanıma aşamasındaki kişiler de birbirinin partneri olarak tanımlanabilmekte ve fiziksel, cinsel, psikolojik şiddet böyle bir ilişki modelinde de geçerli olabilmektedir. Şiddeti engelleme şiarıyla oluşturulmuş bir sözleşmede söz konusu maddenin varlığı ancak ilişkilerde kadınların mağdur edilmemesi noktasına hizmet etmektedir.

Sonuç

Cinsiyet temelli şiddeti önlemek amacıyla oluşturulan Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile/Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi, kısa adıyla İstanbul Sözleşmesi, 2011 yılında imzaya açılmıştır. Türkiye'de hukuki bir zeminde karşılık bulması ise 2012 yılında 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ile mümkün olmuştur. Türkiye'de sözleşmenin çekincesiz olarak ilk imzacısı olmakla övünülen zaman diliminin akabinde sözleşme karşıtı itirazlar yükselmeye başlamıştır. Sözleşmeye İslamcı kesimler tarafından yöneltilen itirazlar ailenin yok olma tehdidiyle karşı karşıya olduğu, toplumsal cinsiyet kavramının cinsiyetsizleştirme ya da cinsiyetleri nötrleşmeye hizmet ettiği, homoseksüelliği teşvik edici maddelerin bulunduğu ve bu gerekçelerle Türk aile ve toplum yapısına uymadığı çerçevesinde oluşturulmuştur. Sözleşmeden geri çekilmeli argümanı etrafında fikir beyan eden Adalet ve Kalkınma Partili milletvekilleri ve yazarların karşı kutbunda ise sözleşmeyi destekleyen söylemlerde bulunan İslamcı kadınların beyanları önemli bir yer teşkil etmiştir. Bu anlamda Adalet ve Kalkınma Partisine yakınlığı ile bilinen KADEM sivil toplum örgütü ve kendini İslamcı olarak tanımlayan kadın yazar entelektüellerin birçoğu sözleşmeye destek vererek bu konuda fikir ayrılığını görünür kılmıştır.

Fikir ayrılığının önemli bir temsilcisi olarak KADEM ve İslamcı kadın entelektüellerin çoğunluğu sözleşmenin aileyi yok etme amacı barındırmadığını sadece aile içi şiddet gibi bir toplumsal gerçeklikten yola çıkarak onu önlemeye çalıştığını ifade etmişlerdir. Keza KADEM bu sözleşmeye yöneltilen

ailenin şiddet ile özdeşleştirilerek onun kutsiyetine zeval verdiği yönündeki düşüncelere karşılık şiddet varsa orada aile yoktur argümanını oluşturmuştur. Tartışmalardan bir başkası olan toplumsal cinsiyet kavramına yönelik itirazlar kısmında ise bu kavramın bir cinsiyetsizleştirme amacı taşımadığı, toplumsal olarak kurulmuş kalıplaşmış yargıların kırılmasına hizmet ettiği, dolayısıyla kadınların kadın olmaktan kaynaklı yaşadıkları ayrımcılıklar karşısında bütüncül bir yaklaşımın oluşturulmasını hedeflediğini ifade etmiştir. Sözleşmenin şiddeti önleme bağlamından koparılarak eşcinselliği özendirme bağlamına indirgenmesini art niyetlilik olarak nitelendirilmiştir. Ancak İslamcı kadınlar tarafından sözleşmeye verilen desteklerin homojen bir karşılığı olmadığını da ifade edilmelidir. Nitekim Eraslan, kendi cenahındaki erkeklerin görüşlerine paralel şekilde sözleşmeye karşı çekincelerini dile getirmiştir. Sonuç olarak bu çalışma İslamcı çevrede İstanbul Sözleşmesi ekseninde gerçekleşen tartışmalarda kadınlar ve erkekler arasında düşüncel kopuşları göstermeye çalışmıştır. İstanbul Sözleşmesi kapsamında monolitik bir görüşün hâkim olmadığı İslami çevrede şiddetin önlenmesinde İstanbul Sözleşmesi'nin bir çözüm olup olmadığı hala yeni tartışmaları doğurmaktadır. Ancak sözleşme taraftarı İslamcı kadın yazar, entelektüeller sözleşmenin tek başına çözüm olamayacağı, bunun uygulamada da daha etkili yöntemlerle desteklenmesi gerektiği yönünde sözleşmeye arka çıkarak tartışmalar yürütmektedir. Mevcut koşullarda kapsayıcı, bütünlüklü yani kovuşturma, önleme ve cezalandırma, izleme mekanizmalarıyla şiddeti önlemede büyük bir gediği kapatan İstanbul Sözleşmesi'nin iptali kadınların kazanımlarını tehlikeye düşürecektir. Dolayısıyla İstanbul Sözleşmesi eşit bir yaşam hakkının savunusu için gerekli olan hukuki zemini sağlaması açısından seküler ve İslamcı kadınların ortak kaygısının bir tezahürü olması açısından da önemini korumaktadır.

Kaynakça

- Acar, F. & Ertürk, Y., 2011, *Kadınların İnsan Hakları: Uluslararası Standartlar, Kazanımlar ve Sorunlar*, S. Sancar, (Der.), 1. Baskı, İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Ayyıldız, H., 2019, *II. Uluslararası İnsan Hakları Sempozyumu ve Ailenin Korunması Hakkı Bildiriler Kitabı*, 6284 sayılı Kanun Bağlamında Kolluğun Ailenin Korunmasındaki Rolüne Dair Bir Değerlendirme.
- Mead, M., 2003, *Sex and Temperament in Three Primitive Societies*, HarperCollins Publisher, New York.
- Moroğlu, N., 2012, *Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi*; 6284 sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı 99.

- Uygur, G., 2015, *İstanbul Sözleşmesi Işığında Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Temel Yaklaşımı*, Der. Betül Yazar, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Yaman, F., 2019, *II. Uluslararası İnsan Hakları Sempozyumu ve Ailenin Korunması Hakkı Bildiriler*, Kadına Yönelik Hukuki Düzenlemelerin Aile Kurumu Üzerindeki Etkileri: İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı Kanun Örnekleri.
- Yıldırım, S., 2018, *Mecmua Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, Türkiye'de Son On Yılda İşlenen Kadın Cinayetleri Üzerine: Sebep, Sonuç ve Öneriler.

İnternet Kaynakları

- Aktaş, Cihan, 2020, İstanbul Sözleşmesi Daha İyinin Engeli Değil, Erişim Tarihi: 06.02.2021. <http://cihanaktas.net/2020/08/07/istanbul-sozlesmesi-daha-iyinin-engeli-degil/>
- Alev Erkilet ile Söyleşi, 2020, <https://t24.com.tr/haber/prof-erkilet-istanbul-sozlesmesi-nden-geri-cekilmek-saldirganliga-prim-vermek-olur,892065> Erişim Tarihi: 14.02.2021.
- Dilipak, Abdurrahman, 2019, AKP'nin Papatyaları, *Akit Gazetesi*, <https://www.yeniakit.com.tr/yazarlar/abdurrahman-dilipak/akpnin-papatyaları-33008.html> Erişim Tarihi: 06.02.2021.
- Eraslan, Sibel, 2020, İstanbul Sözleşmesi Neyin Kökünü Kazıyacak?, *Star Gazetesi*, <https://www.star.com.tr/yazar/istanbul-sozlesmesi-neyin-koku-nu-kaziyacak-yazi-1556199/> Erişim Tarihi: 06.02.2021.
- Eraslan, Sibel, 2020, İstanbul Sözleşmesi'ne Göre Şiddetin Kaynağı Cinsiyet, *Star Gazetesi*, <https://www.star.com.tr/yazar/istanbul-sozlesmesine-gore-siddetin-kaynagi-cinsiyet-yazi-1561575/> Erişim Tarihi:07.02.2021.
- Eraslan, Sibel, 2020, İstanbul Sözleşmesi'ne Karşı Yükselen Dini İtirazlara Kulak Verecek miyiz? *Star Gazetesi*, <https://www.star.com.tr/yazar/istanbul-sozlesmesine-karsi-yukselen-dini-itarazlara-kulak-verecek-miyiz-yazi-1555484/> Erişim Tarihi 06.02.2021.
- Eraslan, Sibel, 2020, İstanbul Sözleşmesi'nin Hangi Maddelerine Niçin İtiraz Ediliyor?, *Star Gazetesi*, <https://www.star.com.tr/yazar/istanbul-sozlesmesinin-hangi-maddelerine-nicin-itaraz-ediliyor-yazi-1562887/> Erişim Tarihi: 07.02.2021.
- Ramazanoğlu, Yıldız, 2020, Erkek ve Aile, *Karar Gazetesi*, <https://www.karar.com/yazarlar/yildiz-ramazanoglu/erkek-ve-aile-1587527>, Erişim Tarihi: 07.02.2021.

- Ramazanoğlu, Yıldız, 2020, Nereye Sığınmalı? *Karar Gazetesi*, <https://www.karar.com/yazarlar/yildiz-ramazanoglu/nereye-siginmali-1576061> Erişim Tarihi:07.02.2021.
- Sönmez, Berrin, 2020, İstanbul Sözleşmesi Karşıtı Lobiye Zorunlu Cevap-1 Hanım Hanımcık Uğraşlar Olmasın, <https://www.gazeteduvar.com.tr/yazarlar/2020/05/19/istanbul-sozlesmesi-karsiti-lobiye-zorunlu-cevap-1-hanim-hanimcik-ugraslar-olmasin> Erişim Tarihi:10.02.2021.
- Sönmez, Berrin, 2020, İstanbul Sözleşmesi Karşıtı Lobiye Zorunlu Cevap- 2 İstedikleri Şey Aile Değil Aile İçinde Eril Tahakküm, <https://www.gazeteduvar.com.tr/yazarlar/2020/05/20/istanbul-sozlesmesi-karsiti-lobiye-zorunlu-cevap-2-istedikleri-sey-aile-degil-aile-icinde-eril-tahakkum> Erişim Tarihi: 10.02.2021.
- Sönmez, Berrin, 2020, İstanbul Sözleşmesi Karşıtı Lobiye Zorunlu Cevap-3 Devlet Veri Toplamıyor Şeffaf Paylaşım Yapmıyor, <https://www.gazeteduvar.com.tr/yazarlar/2020/05/21/istanbul-sozlesmesi-karsiti-lobiye-zorunlu-cevap-3-devlet-veri-toplamiyor-seffaf-paylasim-yapmiyor> Erişim Tarihi: 10.02.2021.
- Sönmez, Berrin, 2020, İstanbul Sözleşmesi Karşıtı Lobiye Zorunlu Cevap-4 Aile Kanunumuzu Avrupa, Futbolu FIFA Belirliyor, <https://www.gazeteduvar.com.tr/yazarlar/2020/05/22/istanbul-sozlesmesi-karsiti-lobiye-zorunlu-cevap-4> Erişim Tarihi: 10.02.2021.
- TİHEK, 2019, Uluslararası İnsan Hakları Sempozyumu Ailenin Korunması Hakkı *Bildiriler Kitabı* https://www.tihek.gov.tr/upload/file_editor/2020/04/Sempozyum2_2.pdf Erişim tarihi: 14.02.2021